

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต ต่อบัณฑิตหลักสูตรสาธารณสุขชุมชนมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ Satisfied characteristics according to the expectations of graduate employers on the graduates program in community health, Buriram Rajabhat University

สุภาพร ชื่นชูจิตร เสกสิทธิ์ ดวงคำ กิตติศักดิ์ นามวิชา
มณีนุช ให่วิจิตร และ สุภาพร บุญมี
สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชนคณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์จังหวัดบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต และเพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่างหน่วยงาน ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยใช้แบบสอบถามซึ่งถูกส่งไปยังหน่วยงานทางด้านสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดบุรีรัมย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดบุรีรัมย์ แบบสอบถามถูกส่งกลับคืน ร้อยละ 68 โดยเป็นผู้ใช้บัณฑิตจากหน่วยงานด้านสาธารณสุข ร้อยละ 88.6 และ ร้อยละ 11.4 จากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ที่ระดมข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ความถี่และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้บัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงและเพศชายในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 48.5 และ ร้อยละ 51.5 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.5 มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาคือช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 30.5 วุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามาก

ที่สุด (ร้อยละ 74.9) รองลงมาเป็นระดับปริญญาโท (ร้อยละ 17.3) และปริญญาเอกน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.6) ผู้ใช้บัณฑิตมีตำแหน่งงานปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมากที่สุด ร้อยละ 55.1 รองลงมาได้แก่ ตำแหน่งอื่นๆ ร้อยละ 31.7 ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 7.2 และสาธารณสุขอำเภอ ร้อยละ 5.4

ระดับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในภาพรวมทั้งหมด ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.33$, S.D.= 0.48) โดยคุณลักษณะของบัณฑิตที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังสูงที่สุด ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.73$, S.D.= 0.49) ด้านการจัดการสุขภาพในชุมชน ($\bar{x} = 4.48$, S.D.= 0.61) และด้านสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{x} = 4.45$, S.D.= 0.54) ตามลำดับ ส่วนด้านที่คาดหวังน้อยที่สุดในผู้ใช้บัณฑิตทุกกลุ่มคือ การรักษาพยาบาลเบื้องต้น ($\bar{x} = 3.74$, S.D.= 0.93) การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้ใช้บัณฑิตทุกกลุ่มคาดหวังต่อคุณลักษณะด้านจรรยาบรรณวิชาชีพมากที่สุด อย่างไรก็ตามผู้ใช้บัณฑิตยังให้ความสำคัญกับทักษะและความสามารถด้าน

ต่างๆ ในงานสาธารณสุขที่พึงมีในฐานะของนักวิชาการ สาธารณสุขโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การคุ้มครองผู้บริโภค และการฟื้นฟูสภาพ ตามลำดับ ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นแนวทางในปรับปรุงกระบวนการ จัดการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ เพื่อผลิต บัณฑิตของหลักสูตรให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับ ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตต่อไป

คำสำคัญ : คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาธารณสุขชุมชน ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต

Abstract

The aims of this research were to examine the expectations of the employers toward satisfied characteristics of Buriram Rajabhat University graduates program in community health and to compare the expectations between different groups of graduate employers using survey research. The subjects, selected by purposive sampling, were the public health sectors including district hospitals and sub-district health promoting hospitals, and the local governments in Buriram province. Sixty eight percent of completed questionnaires, 88.6% of public health sectors and 11.4% of local governments, were returned for analysis. The results showed that the employers answered the questionnaires were 48.5% and 51.5% for female and male employers, respectively. Majority of the employers were aged between 41-55 years old (39.5%) followed by

31-40 years old (30.5%). Most of these employers earned a bachelor's or equivalent degree (74.9%) followed by a master's degree (17.9%) and the least was doctoral degree (0.6%). The position of most employers held was the directors of sub-district health promoting hospitals, next was the others (31.7%), the directors of district hospitals (7.2%), and the least was the public health executive (5.4%). The expectation of all employers on overall characteristics was in highest level ($\bar{x}=4.93$, S.D.= 0.48). The most 3 important characteristics required by all groups of employers were the code of professional ethics ($\bar{x}=4.73$, S.D.= 0.49), community health management ($\bar{x}=4.48$, S.D.= 0.61), and health education and health promotion ($\bar{x}=4.45$, S.D.= 0.54), respectively. First aid was the least expectation in all sectors including district hospitals (3.74, S.D.= 0.93). In conclusion, the most important characteristic required by all groups of employers was code of professional ethics. However, as the public health technical officers, some characteristics such as health promotion, disease control, first aid, consumer protection and rehabilitation, were also still required by the employers. All these data would be considered and used as the guideline for further development of teaching and learning processes and also curriculum improvement.

Keywords : Satisfied characteristics, Community health, Graduate Employer expectations

บทนำ

งานด้านสาธารณสุขชุมชน เป็นงานบริการสุขภาพที่มุ่งเน้นการดูแล ส่งเสริมสุขภาพ และการควบคุมและป้องกันโรคให้แก่ประชาชนในชุมชน (ประเวศวະสี, 2545, 2554:8-22) ดังนั้นการส่งเสริมให้เรื่องการเสริมสร้างสุขภาพเป็นเรื่องของบุคคล ครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถดูแลรักษาสุขภาพของตนเองพึ่งตนเอง และพึ่งพาซึ่งกันและกันได้มากยิ่งขึ้น น่าจะเป็นทางเลือกที่ดีในการทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนสูงขึ้นซึ่งจะส่งผลทำให้การพัฒนาทางสังคมของประเทศดีขึ้นตามไปด้วย (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2555)

ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 (พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550, 2550) ได้นิยามบริการสาธารณสุขว่า นอกจากการรักษาพยาบาลแล้ว ยังรวมถึงการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรค และการฟื้นฟูสมรรถนะของบุคคล ครอบครัวและชุมชนให้กลับป่วยด้วย ซึ่งการส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสมรรถนะ นักวิชาการสาธารณสุขมีส่วนสำคัญอย่างมากในการปฏิบัติงานด้านนี้และช่วยให้คนรู้จักประชาชนได้เป็นอย่างดีประกอบกับปัจจุบันประเทศกำลังประสบกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางด้านสาธารณสุข อีกทั้งความเป็นธรรมในการกระจายบุคลากรทางการแพทย์และการสาธารณสุขไม่มีความสมดุลคือ แพทย์และบุคลากรสาธารณสุขส่วนใหญ่ประจำอยู่ในกรุงเทพมหานคร หรือตามเมืองใหญ่มีเพียงส่วนน้อยที่ประจำอยู่ในชนบท นั่นหมายถึงการขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสุขภาพเช่นเดียวกัน (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2555) ดังนั้นหลักสูตรทางด้านสาธารณสุขชุมชน จึงเป็นหลักสูตรที่มีความสำคัญเพื่อผลิตนักวิชาการสาธารณสุขให้แก่

ชุมชน และสังคม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริการสาธารณสุขพื้นฐาน ตามสถานบริการสาธารณสุขของรัฐที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิผลของการบริการให้มากยิ่งขึ้นด้วยความสำคัญดังกล่าวข้างต้น กลุ่มบุคลากรทางด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะนักวิชาการสาธารณสุข นับเป็นกำลังสำคัญของระบบการบริการสุขภาพของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติวิชาชีพสาธารณสุขชุมชน พ.ศ. 2556 (พระราชบัญญัติวิชาชีพสาธารณสุขชุมชน พ.ศ. 2556, 2556: 19-20) ที่บัญญัติไว้ว่า “วิชาชีพการสาธารณสุขชุมชนเป็นวิชาชีพที่กระทำต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในชุมชน เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพการป้องกันโรคการควบคุมโรคการตรวจประเมินและการบำบัดโรคเบื้องต้น การดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยการฟื้นฟูสภาพการอาชีวอนามัยและอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วยในชุมชน...” และเป็นลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551, 2551) การปฏิบัติงานหรือดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการสุขภาพชุมชนตามหลักของวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชนดังกล่าวนี้ นักวิชาการสาธารณสุขจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการปฏิบัติงานหรือให้บริการสุขภาพแบบองค์รวมนี้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะดังกล่าวเป็นอย่างดี ดังนั้นการผลิตบัณฑิตสู่วิชาชีพการสาธารณสุขจึงจำเป็นต้องผลิตบัณฑิตให้มีสมรรถนะด้านต่างๆ อย่างเพียงพอเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของระบบบริการสุขภาพปทุมภูมิให้มากขึ้นในปัจจุบันการผลิตบัณฑิตของหลักสูตรต่างๆรวมทั้งด้านสาธารณสุขของสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ได้มีการปรับปรุงพัฒนาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งชาติทำให้คุณภาพการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาเดียวกันของแต่ละสถาบันมีคุณภาพไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับการศึกษาของสาขาวิชานั้นๆ อย่างไรก็ตามการผลิตบัณฑิตของสถาบันต่างๆ

ล้วนแต่ต้องมีการสะท้อนจุดเน้นของแต่ละสถาบัน ซึ่งควรต้องสอดคล้องกับบริบทพื้นที่หรือความต้องการชุมชนเป็นสำคัญการผลิตบัณฑิตสาขาการสาธารณสุข โดยเฉพาะสาขาสาธารณสุขชุมชนที่ผ่านมานั้น ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อมุ่งเน้นการเพิ่มบุคลากรด้านสาธารณสุขให้เพียงพอแก่การให้บริการสุขภาพ โดยเฉพาะในระดับชุมชน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนาระบบสุขภาพของประเทศ หากแต่การผลิตบัณฑิตหรือบุคลากรด้านสาธารณสุขอาจยังไม่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่หรือความต้องการชุมชนอย่างแท้จริง รวมทั้งปัญหาที่พบอีกด้านหนึ่งคือการให้บริการสุขภาพชุมชนยังไม่เต็มศักยภาพ อาจเนื่องมาจากบัณฑิตที่ผลิตออกไปยังมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ สอดคล้องกับรายงานวิจัยของกิตติพิพัทธ์ เอี่ยมรอด และพิมพ์เพ็ญ เจนอักษร (2555) พบว่าสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลยังมีความรู้ทักษะตลอดจนความสามารถที่จำเป็นไม่เพียงพอ โดยมีสมรรถนะในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อมูลวิจัยนี้แม้จะเป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่แต่ก็สามารถเป็นข้อบ่งชี้ที่สะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะในหน่วยงานบริการสุขภาพปฐมภูมิต่างๆ ต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่องและประการที่สำคัญอย่างยิ่งคือหลักสูตรที่ผลิตบุคลากรด้านสาธารณสุขของสถานศึกษาต่างๆ ต้องตระหนักถึงการบริหารจัดการกระบวนการจัดการเรียนการสอนในทางผลิตบัณฑิตให้มีสมรรถนะด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะนักวิชาการสาธารณสุขที่ต้องปฏิบัติงานในระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิ อย่างไรก็ตามข้อจำกัดหนึ่งที่พบว่าเป็นปรากฏการณ์สำคัญในแง่ของการจัดการเรียนการสอนบางทักษะซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานจริงในชุมชน แต่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้เท่าที่ควรเนื่องจากต้องคำนึงถึงเรื่องของการก้าวล่วงวิชาชีพของศาสตร์อื่นๆ ที่เป็นวิชาชีพเฉพาะ โดยเฉพาะแพทย์ และพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งเป็นกลุ่ม

บุคลากรที่สำคัญแต่ยังขาดแคลน ไม่เพียงพอในการให้บริการสุขภาพในระดับชุมชนและแม้ว่าปัจจุบันนี้ได้มี พ.ร.บ. วิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน ที่รองรับการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุขชุมชนในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามหากชุมชนหรือผู้ใช้บัณฑิตสามารถสะท้อนให้เห็นถึงทักษะหรือคุณลักษณะด้านต่างๆ ของบัณฑิตที่ต้องการอย่างแท้จริงได้ ข้อมูลเหล่านี้จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตหรือเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่ออ้างอิงในการปรับปรุงกฎระเบียบ รวมทั้งการจัดกิจกรรมหรือหลักสูตรอบรมต่างๆ ให้แก่นักวิชาการสาธารณสุขได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นหลักสูตรที่มีปรัชญาในการมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรมนำการพัฒนาด้านสาธารณสุขชุมชนเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศในด้านสาธารณสุข ดังนั้นสาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จึงมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาของหลักสูตรและสอดคล้องกับความต้องการของแหล่งงาน หรือผู้ใช้บัณฑิตทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ การศึกษาวิจัยนี้ดำเนินการศึกษาความคาดหวังหรือความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การได้มาซึ่งบัณฑิตด้านสาธารณสุขชุมชนที่มีคุณลักษณะสอดคล้องตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตเพื่อเป็นการตอบสนองต่อปัญหาความต้องการบุคลากรด้านสาธารณสุขของประเทศที่ยังขาดแคลนอยู่ โดยเฉพาะในระดับปฐมภูมิอีกทั้งยังส่งผลถึงความสามารถในการแข่งขันในตลาดงานที่สูงขึ้นอีกด้วย ดังผลการวิจัยของ ชูชาติ อาริจิตรานุสรณ์ (2552) พบว่าบัณฑิตที่มีคุณสมบัติตรงกับความต้องการของ

ผู้ใช้บัณฑิต จะส่งผลให้บัณฑิตมีโอกาสในการถูกคัดเลือกเข้าทำงานและมีโอกาสดำรงตำแหน่งในการทำงานมากขึ้น เนื่องจากมีคุณสมบัติเหมาะสมและตรงตามความต้องการของแหล่งงานมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวรรณ สิริพุทธิวรรณ (2547) ซึ่งทำการศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตที่มีผลต่อการจ้างงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อบัณฑิตของมหาวิทยาลัยทักษิณในระดับมาก องค์ประกอบหลักที่นายจ้างมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และมนุษยสัมพันธ์ และนายจ้างมีความเห็นว่า บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยทักษิณส่วนใหญ่สมควรได้รับโอกาสในการทำงานต่อไป สูงถึงร้อยละ 70.79 รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะได้รับการขยายสัญญาจ้างอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์จากผู้ประกอบการหรือผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งมีความสำคัญและถือเป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมในการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลหรือข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่เป็นที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิตหรือชุมชน โดยเฉพาะบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรวางแผนการจัดการเรียนการสอน การจัดการกิจกรรมและการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมมากยิ่งขึ้นในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง และสามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงานด้านการบริการสุขภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ตามความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตจากหน่วยงานด้านสาธารณสุขแต่ละประเภท เช่นโรงพยาบาลชุมชน (รพช.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และส่วนงานสาธารณสุขในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ของจังหวัดบุรีรัมย์

2. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตจากหน่วยงานด้านสาธารณสุขแต่ละประเภทต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชนคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต 11 ด้าน ได้แก่ ด้านชีวิตสถิติและการวิจัย ด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้านอาชีพอนามัยและความปลอดภัย ด้านสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการศึกษาศึกษาและการบริการสุขภาพ ด้านการบริการสุขภาพ ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านการจัดการสุขภาพในชุมชน ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ และด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพขอบเขตพื้นที่การดำเนินงานวิจัย ได้แก่ หน่วยงานต่างๆ ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีความต้องการนักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ นักวิชาการควบคุมโรค นักวิชาการสุขภาพและนักวิชาการสุขศึกษาในที่นี้คือหน่วยงานด้านการสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยดำเนินการระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2554 ถึงเดือนตุลาคม 2555

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ เจาะจงเลือกตัวอย่างผู้ใช้บัณฑิตหรือหน่วยงานที่มีความต้องการนักวิชาการสาธารณสุข นักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ นักวิชาการควบคุมโรค นักวิชาการสุขภาพและนักวิชาการสุศึกษา ในสังกัดสาธารณสุขอำเภอโรงพยาบาลชุมชนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ รวมทั้งสิ้น จำนวน 245 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย มีทั้งหมด 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บัณฑิต

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต และ

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาบัณฑิตหลักสูตรหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (สาธารณสุขชุมชน) คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คุณภาพของแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยนี้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามความครอบคลุมของเนื้อหา วัตถุประสงค์การวิจัยและการใช้ภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนแล้วหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา CVI (Content Validity Index) ได้เท่ากับ 0.84 จากนั้นนำไปทดลองใช้ในพื้นที่ใกล้เคียงจำนวน 30 ชุด แล้วหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) ได้เท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่เลือก ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ หน่วยงานทางด้านสาธารณสุข (โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น รวมทั้งสิ้น จำนวน 245 แห่งระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2554 ถึง เดือนกันยายน 2555 จากนั้นรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่สมบูรณ์จะถูกนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลคะแนนระดับความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิตตามความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต เป็นการแปลผลคะแนนจากมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับโดยคิดเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวมทุกด้าน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บัณฑิตจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนและมีความสมบูรณ์ของคำตอบ จำนวน 167 ชุด (ร้อยละ 68) โดยเป็นผู้ใช้บัณฑิตจากหน่วยงานทางด้านสาธารณสุข ร้อยละ 88.6 และร้อยละ 11.4 จากหน่วยงานด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.5 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 48.5 โดยมีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 39.5) รองลงมาคือช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 30.5 มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด (ร้อยละ 74.9) รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท (ร้อยละ 17.9)

ส่วนปริญญาเอกน้อยที่สุด และมีตำแหน่งงานปัจจุบัน เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.1 รองลงมาได้แก่ ตำแหน่งอื่นๆ ร้อยละ 31.7 ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 7.2 และ สาธารณสุขอำเภอ ร้อยละ 5.4 ผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่ มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งอยู่ในช่วง 1-5 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.9 รองลงมา คือ 6-10 ปี ร้อยละ 13.8 พบว่าหน่วยงานที่สังกัดของผู้ใช้บัณฑิต ส่วนใหญ่ คือร้อยละ 51.5 สังกัดโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รองลงมาคือสาธารณสุขอำเภอ (ร้อยละ 25.7) โรงพยาบาลชุมชน (ร้อยละ 10.2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 7.2) ตามลำดับ และหน่วยงานอื่นๆ (ร้อยละ 5.4)

จากการศึกษาความคาดหวังหรือความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ทั้งหมด 11 ด้านพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีระดับความคาดหวังหรือความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตในภาพรวมต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ทั้งหมด 11 ด้าน ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย = 4.33, S.D.= 0.48) โดยคุณลักษณะหลักของบัณฑิตที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ($\bar{x}$ = 4.73, S.D.= 0.49) ซึ่งเมื่อศึกษารายละเอียดของด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการให้บัณฑิตมีมากที่สุด คือความอดทน และความรับผิดชอบมีความรัก ความศรัทธา และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการสาธารณสุข รวมทั้งมีใจรักการบริการด้วยความซื่อสัตย์ จริ่งใจ และเสมอภาค คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านที่คาดหวังรองลงมาคือ ด้านการจัดการสุขภาพในชุมชน ($\bar{x}$ = 4.48, S.D.=

0.61) โดยคาดหวังให้บัณฑิตมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา วางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชนได้มากที่สุด และความคาดหวังอันดับสามคือ ด้านสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{x}$ = 4.45, S.D.= 0.54) โดยคาดหวังให้บัณฑิตมีทักษะในการให้สุขศึกษารายบุคคลและรายกลุ่มมีความสามารถในการส่งเสริมสุขภาพ สร้างกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชนได้ ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่คาดหวังน้อยที่สุด โดยมีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ($\bar{x}$ = 3.74, S.D.= 0.93) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตโดยภาพรวม ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆของบัณฑิต หลักสูตรสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์	ระดับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต (n= 148)		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการวิจัยและชีวิตริตติ	4.36	0.64	มากที่สุด
2. ด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม	4.19	0.59	มาก
3. ด้านอาชีวนามัยและความปลอดภัย	4.15	0.64	มาก
4. ด้านสุศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ	4.45	0.54	มากที่สุด
5. ด้านการป้องกันและควบคุมโรค	4.44	0.65	มากที่สุด
6. ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	3.74	0.93	มาก
7. ด้านคุ้มครองผู้บริโภค	4.30	0.63	มากที่สุด
8. ด้านการจัดการสุขภาพในชุมชน	4.48	0.61	มากที่สุด
9. ด้านการสื่อสารข้อมูลสุขภาพ	4.43	0.64	มากที่สุด
10. ด้านการฟื้นฟูสภาพ	4.27	0.68	มากที่สุด
11. ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ	4.73	0.49	มากที่สุด
รวม	4.33	0.48	มากที่สุด

ผลการศึกษาการเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ระหว่างผู้ใช้บัณฑิตจากหน่วยงานต่างๆ โดยแยกเป็นกลุ่ม คือ หน่วยงานด้านสาธารณสุข ได้แก่ รพช. และรพ.สต. และอปท. พบว่าในภาพรวมความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ทั้ง 11 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกกลุ่ม โดยกลุ่ม อปท. มีระดับความคาดหวังสูงสุด ($\bar{x} = 4.44$, S.D.=0.32) รองลงมา คือ รพ.สต. ($\bar{x} = 4.34$, S.D.=0.50) และ รพช. ($\bar{x} = 4.27$, S.D.= 0.34) ตามลำดับ และพบว่าผู้ใช้บัณฑิตทั้งหน่วยงานด้านสาธารณสุข (รพช. และ รพ.สต.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกัน คือมีความหวังด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพสูงที่สุด ส่วนด้านที่คาดหวังน้อยที่สุด คือ ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตจำแนกตามกลุ่มหน่วยงาน ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
บัณฑิต หลักสูตรสาธารณสุขชุมชน โดยภาพรวม

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์	ระดับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต (n= 148)					
	รพ.สต.		รพช.		อปท.	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1. ด้านการวิจัยและชีวิตรัตติ	4.37	0.63	4.40	0.65	4.00	0.64
2. ด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม	4.19	0.61	4.25	0.52	4.21	0.72
3. ด้านอาชีพอนามัยและความปลอดภัย	4.15	0.64	4.25	0.69	4.00	0.74
4. ด้านสุศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ	4.46	0.54	4.41	0.65	4.31	0.59
5. ด้านการป้องกันและควบคุมโรค	4.45	0.65	4.57	0.66	4.31	0.72
6. ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น	3.88	0.81	3.00	1.02	3.59	1.31
7. ด้านคุ้มครองผู้บริโภค	4.30	0.63	4.18	0.72	4.48	0.67
8. ด้านการจัดการสุขภาพในชุมชน	4.46	0.63	4.54	0.61	4.43	0.75
9. ด้านการสื่อสารข้อมูลสุขภาพ	4.41	0.67	4.67	0.39	4.31	0.72
10. ด้านการฟื้นฟูสภาพ	4.30	0.65	4.26	0.59	3.96	0.97
11. ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ	4.72	0.50	4.84	0.38	4.53	0.73
รวม	4.31	0.50	4.27	0.34	4.47	0.32

การจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะด้านสาธารณสุขของบัณฑิต โดยผู้ใช้บัณฑิตพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตให้ความสำคัญกับความสมรรถนะด้านการส่งเสริมสุขภาพเป็นอันดับ 1 มากที่สุด (ร้อยละ 59.5) รองลงมา ได้แก่ การควบคุมป้องกันโรค (ร้อยละ 54.1) การรักษาพยาบาลเบื้องต้น (ร้อยละ 7.4) การคุ้มครองผู้บริโภค (ร้อยละ 2.0) และการฟื้นฟูสภาพ (ร้อยละ 0.7) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ร้อยละของการจัดลำดับความสำคัญของความสามารถของบัณฑิตด้านสาธารณสุข
โดยผู้ใช้บัณฑิต

ความสามารถของบัณฑิต	ระดับความสำคัญ (n = 148)				
	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3	อันดับ 4	อันดับ 5
การส่งเสริมสุขภาพ	59.5	27.7	10.1	2.7	0.0
การควบคุมป้องกันโรค	30.4	54.1	10.1	3.4	2.0
การรักษาพยาบาลเบื้องต้น	7.4	6.8	25.7	14.9	45.3
การคุ้มครองผู้บริโภค	2.0	6.1	29.1	31.8	30.4
การฟื้นฟูสุขภาพ	0.7	5.4	23.0	48.6	22.3

อภิปรายผล

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ตามความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต และเปรียบเทียบความคาดหวังหรือความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตจากต่างหน่วยงานต่อคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อจะได้มาซึ่งข้อมูลหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่เป็นที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต โดยเฉพาะบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจสำหรับการวางแผนทางในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตหรือชุมชนมากที่สุด ซึ่งจะทำให้บัณฑิตที่จบจากหลักสูตรสามารถแข่งขันในตลาดแรงงานได้ มีโอกาสถูกจ้างงานสูงเนื่องจากมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่นายจ้างต้องการ ดังเช่นผลการศึกษาของ สรพฐเจริญ (2547) ซึ่งทำการศึกษาค้นคุณลักษณะของบัณฑิตที่มีผลต่อการจ้างงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่าผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อบัณฑิตของมหาวิทยาลัยทักษิณในระดับมาก และนายจ้างมีความเห็นว่า บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยทักษิณส่วนใหญ่สมควรได้รับโอกาสในการจ้างงานต่อไป สูงถึงร้อยละ 70.79 รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะได้รับการขยายสัญญาจ้างอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

การสำรวจความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆ 11 ด้าน ของบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์โดยผู้ใช้บัณฑิตของหลักสูตรนี้ ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานทางด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะโรงพยาบาลชุมชนสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมทั้งกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ผลการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าผู้ใช้บัณฑิต ตอบแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัยโดยมีข้อมูลครบสมบูรณ์คิดเป็นร้อยละ 68 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงและเพศชายในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 48.5 และ ร้อยละ 51.5 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ามีการกระจายตัวตามเพศ

ของผู้ใช้บัณฑิต หรือผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับดีมาก และส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.5 มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาคือช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 30.5 วุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด คือร้อยละ 74.9 รองลงมาได้แก่ระดับปริญญาโท ร้อยละ 17.9 และปริญญาเอกน้อยที่สุด เพียง 1 ราย (ร้อยละ 0.6) กลุ่มตัวอย่างมีตำแหน่งงานปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมากที่สุด ร้อยละ 55.1 รองลงมาได้แก่ ตำแหน่งอื่นๆ ร้อยละ 31.7 ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 7.2 และสาธารณสุขอำเภอ ร้อยละ 5.4 จากการสังเกตค่าตัวเลขการกระจายของตำแหน่งงานผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (ร้อยละ 55.1) มีความสอดคล้องกับช่วงอายุซึ่งอยู่ระหว่าง 41-50 ปีมากที่สุด และมีความสอดคล้องกับหน่วยงานที่สังกัดคือสังกัดโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลซึ่งมีการกระจายตัวมากที่สุด คือ ร้อยละ 51.5 จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งระดับหัวหน้าหน่วยงานโดยเฉพาะในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ใช้บัณฑิตของหลักสูตรสาธารณสุขชุมชนส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับชุมชน เข้าใจบริบทและปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง ดังนั้นผู้ใช้บัณฑิตเหล่านี้จึงน่าจะมีความรอบรู้ถึงคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ได้สอดคล้องกับการกิจของหน่วยงาน และความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะในการให้บริการสุขภาพได้อย่างเหมาะสม ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต ในภาพรวมทั้งหมด 11 ด้าน พบว่าผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาราย

ด้านพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพสูงที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.49) และเมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ระหว่างผู้ใช้บัณฑิตต่างกลุ่มหน่วยงาน ในภาพรวมทั้ง 11 ด้าน พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตทุกกลุ่มมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตที่ใกล้เคียงกัน แสดงว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆ ของบัณฑิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาสาธารณสุขชุมชน มีความสำคัญและเป็นที่คาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตทุกกลุ่มเหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพบว่าทุกกลุ่มมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ในด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพสูงที่สุด และด้านที่คาดหวังน้อยที่สุด คือ ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น เช่นเดียวกัน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะด้านจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นสิ่งที่นายจ้างหรือผู้ใช้บัณฑิตคาดหวังสูงที่สุด ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ใช้บัณฑิต ที่ให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการให้บริการบริการด้วยความซื่อสัตย์จริงใจ และเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (ม.ป.ป.) ซึ่งทำการสำรวจคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2553 พบว่าโดยภาพรวมผู้ใช้บัณฑิตต้องการบัณฑิต ที่มีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นลำดับแรก โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต

และรองลงมาคือ มีจรรยาบรรณในวิชาชีพชี้ให้เห็นว่า การมีความรู้ ความสามารถ เพียงอย่างเดียวไม่อาจ รับประกันได้ว่าบุคคลนั้นจะสามารถปฏิบัติงานได้ดี หรือประสบความสำเร็จในหน้าที่การทำงานได้ โดยเฉพาะวิชาชีพสาธารณสุข ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ต้อง ทำงานเกี่ยวข้องกับสุขภาพ คุณลักษณะเจ็บบ่วยของ ประชาชน ซึ่งต้องมีความเสียสละ อดทน มีจิตใจที่มี เมตตา ปราปรณาให้ผู้อื่นมีความสุข มีความสำนึก รับผิดชอบต่อสังคม ให้บริการสุขภาพด้วยความเป็น ธรรมและมีจรรยาบรรณ (กองการพยาบาล, 2545, อ้างถึง ใน ผดุงศิลป์ เฟ่งชะอุม, 2551) สอดคล้องกับงานวิจัย อีกจำนวนมากที่พบว่าคุณลักษณะบัณฑิตที่ใช้บัณฑิต มีความต้องการหรือคาดหวังมากที่สุดในระดับแรกๆ คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ในวิชาชีพ ดังเช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2554) ศึกษาวิจัยความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้ บัณฑิตในอนาคตต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ บัณฑิตสาธารณสุขศาสตรมหาวิทาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร พบว่าด้าน คุณธรรมจริยธรรมเป็นด้านที่มีความต้องการและความ หวังสูงที่สุดสอดคล้องกับการศึกษาของ มหาวิทยาลัยบูรพา (ม.บ.ป.) ซึ่งทำการสำรวจคุณลักษณะ ของบัณฑิตแพทย์ ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต พบว่าคุณลักษณะของบัณฑิตแพทย์ที่พึงประสงค์มาก ที่สุดของผู้ใช้บัณฑิต คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาคือด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ รับผิดชอบ และสุดท้ายคือด้านความรู้ความสามารถ ทางวิชาการวิชาชีพเช่นเดียวกับหทัยรัตน์ สุขศรี (2553) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูงสาธารณสุขศาสตร์ (เทคนิคเภสัชกรรม) วิทาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2551 พบว่าเมื่อ พิจารณาในภาพรวมพบว่าด้านที่มีระดับความพึงพอใจ สูงสุด คือ คุณธรรมและจริยธรรม ส่วนด้านที่มีระดับ

ความพึงพอใจต่ำสุดคือด้านความรู้ความสามารถทาง วิชาการและการปฏิบัติงาน

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์อันดับ 2 และ 3 ซึ่งมีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นกัน คือ ด้านการจัดการสุขภาพในชุมชน ($\bar{x}$ = 4.48, S.D. = 0.61) และด้านสุศึกษาและการส่งเสริม สุขภาพ ($\bar{x}$ = 4.45, S.D. = 0.54) ตามลำดับ คุณลักษณะทั้ง 2 ด้านนี้ เป็นทักษะที่มีความสำคัญและ จำเป็นต่อวิชาชีพสาธารณสุขชุมชน ผู้ใช้บัณฑิตจึงให้ ความสำคัญและคาดหวังในระดับมากที่สุด เนื่องจาก นักวิชาการสาธารณสุขชุมชนถือเป็นกลไกหนึ่งในระบบ สุขภาพชุมชนโดยเป็นหนึ่งในนักจัดการสุขภาพชุมชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการชุมชนหรือสังคมให้มี สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพะ และมีความ เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ (ประเวศ วะสี, 2554: 8-22) ในส่วนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอื่นๆ ที่มีระดับ ความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด อีก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านป้องกันและควบคุมโรคด้านการสื่อสารข้อมูล สุขภาพด้านการวิจัยและชีวิสถิติ ด้านการคุ้มครอง ผู้บริโภค และด้านการฟื้นฟูสภาพ เหล่านี้ถือว่าเป็น คุณลักษณะที่มีความสำคัญต่องานสาธารณสุขชุมชน มากเช่นกัน เพราะล้วนแต่เป็นคุณลักษณะที่จะ ช่วยป้องกันและควบคุมโรคได้เป็นอย่างดี

คุณลักษณะที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังใน ระดับมาก มี 3 ด้าน ได้แก่ด้านสุขภาพและอนามัย สิ่งแวดล้อม ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ซึ่งก็ถือเป็นงานที่ มีความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพของชุมชนมากเช่นกัน

โดยเฉพาะด้านสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม และด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยได้มีกำหนดไว้ใน พ.ร.บ. วิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน (พระราชบัญญัติ วิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน พ.ศ. 2556, 2556: 19-20) เพื่อให้ นักวิชาการสาธารณสุขชุมชน มีบทบาทหรือปฏิบัติหน้าที่ ในการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่อาจเป็นไปได้ว่างานในด้านนี้อาจมีความเหลื่อมซ้อนกับหน้าที่หลักของนักวิชาการสิ่งแวดล้อม และนักอนามัยสิ่งแวดล้อม ผู้ใช้บัณฑิตจึงให้ระดับความคาดหวังในระดับมาก ซึ่งมีระดับคะแนนรองจากด้านอื่นๆ ข้างต้น ส่วนคุณลักษณะด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น เป็นด้านที่ผู้ใช้บัณฑิตให้ระดับคะแนนน้อยที่สุดจากทั้งหมด 11 ด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ใช้บัณฑิตอาจจะมองเห็นว่าหน้าที่หลักของนักวิชาการสาธารณสุขจะเน้นในเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพการควบคุมและป้องกันโรค และการฟื้นฟูสภาพ โดยเฉพาะทักษะด้านการสวนปัสสาวะ และการล้างกระเพาะอาหารโดยใช้สายยาง พบว่าผู้ใช้บัณฑิตให้ระดับคะแนนน้อยที่สุด และมีระดับความคาดหวังในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากทักษะด้านนี้เป็นเรื่องของการทำหัตถการซึ่งโดยวิชาชีพแล้วควรเป็นทักษะหรือภารกิจหลักของแพทย์หรือพยาบาลวิชาชีพผู้ใช้บัณฑิตจึงให้ความสำคัญกับงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพไปมาเกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ ผดุงศิลป์ เพ็งขลุ้ม (2551) ซึ่งศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิและพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะทางวิชาชีพด้านการรักษาพยาบาลเกี่ยวกับการทำหัตถการเบื้องต้น เช่น การฉีดยาการให้สารละลายน้ำทางเส้นเลือดการใส่สายยางให้อาหารทางกระเพาะอาหาร และการสวนปัสสาวะว่าภารกิจดังกล่าวควรเป็นภารกิจหลักของพยาบาลวิชาชีพซึ่งมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติหรือในความเป็นจริงของการปฏิบัติงานในชุมชนทักษะด้านการ

รักษาพยาบาลเบื้องต้นจะมีความสำคัญและจำเป็นมากต่อการให้บริการสุขภาพในชุมชน อีกทั้งในความเป็นจริงแล้วบุคลากรทางการแพทย์รวมถึงพยาบาลวิชาชีพก็ยังไม่เพียงพอและทั่วถึงในการให้บริการสุขภาพในระดับชุมชนจึงอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้ระดับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิตด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ซึ่งอยู่ในระดับน้อยที่สุดแต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานแล้ว พบว่าผู้ใช้บัณฑิตใน รพ.สต. ซึ่งจัดเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิมีหน้าที่ให้บริการสุขภาพในระดับชุมชนและระดับความคาดหวังต่อทักษะด้านนี้สูงที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่หน่วยงานระดับสูงที่เกี่ยวข้องจะต้องสนับสนุนหรือให้โอกาสในการพัฒนาศักยภาพของผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิเหล่านี้ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ทั้งนี้ในการผลิตบัณฑิตหรือนักวิชาการสาธารณสุขชุมชนจึงมีความจำเป็นต้องได้รับข้อมูลหรือข้อเสนอแนะจากชุมชนหรือผู้ใช้บัณฑิตโดยตรง เพื่อเป็นข้อมูลนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตอย่างแท้จริง จากข้อมูลงานวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ความมีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ เป็นสิ่งสำคัญและเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้ใช้บัณฑิตทุกหน่วยงานคาดหวังหรือให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกๆ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาธารณสุขชุมชนมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่เน้นคุณลักษณะด้านนี้เป็นคุณลักษณะพึงประสงค์ที่สำคัญมากเป็นอันดับแรกๆ ในการผลิตบัณฑิตที่ “ดีและเก่ง” ให้แก่ชุมชน นอกจากนี้คุณลักษณะหรือทักษะอื่นๆ ที่ผู้ใช้บัณฑิตเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาหลักสูตรได้แก่ การทำงานในด้านการจัดการสุขภาพในชุมชน ด้านสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลในชุมชนและทำงาน

ร่วมกับชุมชนได้รวมทั้งได้จัดลำดับความสำคัญความสามารถของบัณฑิตที่พึงมีในฐานะของนักสาธารณสุขชุมชน จากมากไปน้อยดังนี้ด้านการส่งเสริมสุขภาพการควบคุมป้องกันโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การคุ้มครองผู้บริโภค และการฟื้นฟูสภาพ ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นแนวทางที่ดีในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดการรายวิชา กระบวนการเรียนการสอน ทักษะที่ต้องเน้นและส่งเสริมรวมทั้งกิจกรรม ต่างๆ เพื่อให้ได้บัณฑิตของหลักสูตรหรือนักสาธารณสุขชุมชนที่มีคุณลักษณะและความสามารถสอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชนหรือผู้ใช้บัณฑิตที่สามารถจัดการสุขภาพในชุมชนเป็นผู้นำและต้นแบบในการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสุขภาพอนามัย และการสร้างสุขภาพชุมชนให้มีสภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืนได้ บนพื้นฐาน ของจริยธรรมและวิชาการที่เหมาะสมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในการสนับสนุนงบประมาณการทำงาน วิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะพล ศรีฤาชา ผู้อำนวยการสำนักบริหารและพัฒนา วิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น และคุณนิภา สุทธิพันธ์ นักวิชาการสาธารณสุขเชี่ยวชาญ สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ และขอข้อมูลหน่วยงานต่างๆ ที่ให้ความอนุเคราะห์ใน การตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูล ในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพัทธ์ เอี่ยมรอด และพิมพ์เพ็ญ เจ๊ะอักษร. (2555). สมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุขโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล. *พุทธชินราชเวชสาร*; 29(2): 168-79.
- กองการพยาบาล. (2545). *แนวทางการจัดบริการพยาบาลระดับปฐมภูมิ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย, อ้างถึงใน ผดุงศิลป์ เฟื่องขุ่ม (2551). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ บุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตภาคกลาง กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร. (ม.ป.ป.). *ผลการสำรวจคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์หลักสูตร พยาบาลศาสตรบัณฑิตรุ่นปีการศึกษา 2553*. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2557, จาก <http://www.nurse.nu.ac.th/Web11/Graduates/Like/2.Characteristics.pdf>.
- คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา. (ม.ป.ป.). *การสำรวจคุณลักษณะของบัณฑิตแพทย์ที่ต้องการของผู้ใช้ บัณฑิตคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา*. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2557, จาก med.buu.ac.th/qa/doc/data/resault_stu.pdf.

เอกสารอ้างอิง

- คณะวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2554). *ความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต ในอนาคตต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขารัฐศาสตร์* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2558, จาก http://fph.csc.ku.ac.th/system/rich/rich_files/rich_files/000/000/730/original/2-7-1-1.pdf.
- ชูชาติ อารีจิตราอนุสรณ์. (2552). *คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์*. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2557, จาก <http://home.kku.ac.th/chuare/e-article/graduateframework.pdf>.
- ประเวศ วะสี. (2554). *การจัดการใหม่เพื่อการพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน*. ใน *มองมุมใหม่จัดการใหม่ในระบบสุขภาพชุมชน*, เอกสารประกอบการประชุมมหกรรมสุขภาพชุมชนครั้งที่ ๑๖ จากความรู้สู่ระบบจัดการใหม่ จินตนาการเป็นจริงได้ไม่รู้จัก “New Management New Possibility”. กรุงเทพมหานคร. บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ประเวศ วะสี. (2545). *พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ: ธรรมนูญสุขภาพของคนไทยเครื่องมือวัดกรรมทางสังคม*. นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติกระทรวงสาธารณสุข.
- ผดุงศิลป์ เพ็งขุ่ม. (2551). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตภาคกลาง กระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- “พระราชบัญญัติวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชนพ.ศ. 2546”. (2556). *ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 130 ตอนที่ 118 ก* (16 ธันวาคม 2556). 19.
- “พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติพ.ศ. 2550”. (2550). *ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 124 ตอนที่ 16 ก* (19 มีนาคม 2550). สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2557, จาก http://www.moph.go.th/hot/national_health_50.pdf.
- ศิริวรรณ สิริพิทุไธวรรณ. (2547). *คุณลักษณะของบัณฑิตที่มีผลต่อการจ้างงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณ*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2551). *บัญชีมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง : สายงานประเภทวิชาการ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2558, จาก http://www.ocsc.go.th/ocsc/th/index.php?option=com_content&view=article&id=3230&Itemid=261.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2555). *แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ. (2549). *คู่มือประเมินรับรองคุณภาพมาตรฐานศูนย์สุขภาพชุมชน*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์เกษตรแห่งประเทศไทย.
- หทัยรัตน์ สุขศรี. (2553). *ความพึงพอใจของผู้ใช้ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขารัฐศาสตร์ (เทคนิคเภสัชกรรม) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2551*. ขอนแก่น.